

Kärnkraftverkens skydd mot antagonistiska hot – Fysiskt skydd

De svenska kärnkraftverken har i dag en rad skydd mot obehörigt intrång, sabotage eller annan påverkan som skulle kunna leda till utsläpp av radioaktiva ämnen. Detta kallas det fysiska skyddet och omfattar tekniska, organisatoriska och administrativa åtgärder. Det område som ett kärnkraftverk ligger på delas därmed in i tre olika zoner med stegrande grad av bevakningskrav; ett ordinärt industriområde, ett bevakat område och ett skyddat sådant.

I Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) författningssamling, SSMFS 2008:12, finns omfattande krav på skyddsåtgärder. Kraven gäller skyddet i såväl kärnkraftsanläggningarnas omgivningar som inne i själva kärnkraftverken. Här finns också krav på kontrollen av tillträdet till anläggningen.

Även skyddslagen (2010:305) omfattar krav på det fysiska skyddet. Den reglerar speciellt skyddsobjekt, både när det gäller beslut om huruvida en anläggning eller delar av en anläggning ska vara skyddsobjekt. Den reglerar även skyddet av skyddsobjektet.

Säkerhetsskyddslagen (1996:627) reglerar exempelvis informations- och it-säkerhet, samt säkerhetsprövning av personal.

Anläggningsområdet

Anläggningsområdet delas in i två delar – ”bevakat område” och ”skyddat område”. Det bevakade området begränsas av det dubbla övervakade staketet medan det skyddade området begränsas av vitala byggnader. Det skyddade området ska alltid vara innanför det bevakade.

Skyddet av det bevakade området kallas områdesskydd medan skyddet av det skyddade området benämns skalskydd.

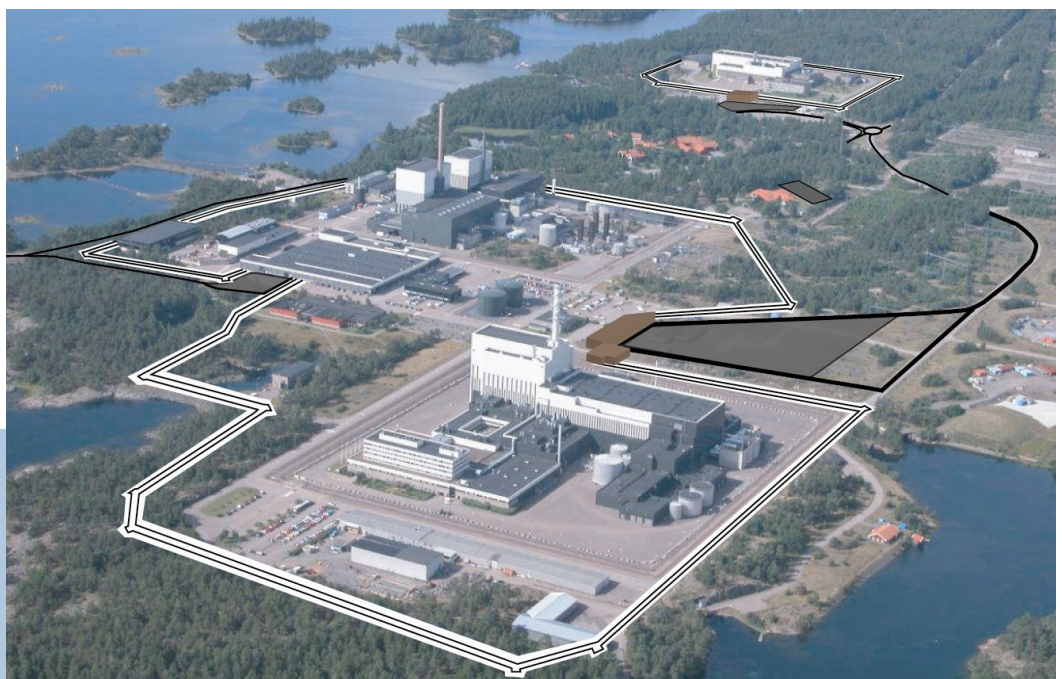
När det gäller såväl bevakat som skyddat område ska, enligt SSMS krav, ”obehörigt intrång försvåras och fördröjas”. Det innebär alltså att det primärt inte ställs krav på att förhindra intrång. Till detta kommer detaljerade krav på detektion och verifiering av intrång.

I de nu gällande kraven finns således inget som pekar på att kraftverken måste ha speciella anordningar för att förhindra obehörigt intrång.

Det samlade skyddet bygger på att man med hjälp av anläggningens samlade skyddsåtgärder ska kunna upptäcka och fördröja en angripare till dess att polisen kan ingripa och undanröja hotet. För att skyddet som helhet ska fungera måste tillståndshavarnas och polisens åtgärder vara samordnade. Det får inte uppstå något gap som ger en inkräktare möjlighet att lyckas med sitt uppsåt att till exempel sabotera en anläggning.

Det fysiska skyddet visas här med en principskiss för skyddet vid OKGs anläggningar utanför Oskarshamn. Detta skydd består i huvudsak av:

- ett gemensamt bevakat område omgärdat av ett områdesskydd som utgörs av en 3 km lång och 18 m bred väg med dubbla staket
- endast en central ingång med ”säkerhetskontrollutrustning” i områdesskyddet där såväl personal som fordon och gods kontrolleras
- två av varandra oberoende detekteringstekniker mellan staketen
- utrustning för omedelbar verifiering när ett larm löser ut.

Bilden åskådliggör OKGs bevakade område i form av de vita linjerna. De svarta linjerna är tillfartsvägar och de brunmarkerade områdena är byggnader för tillträdeskontroll med tillhörande bilparkeringar.

Tillträdeskontrollen

För tillträde till en anläggning måste ett antal krav uppfyllas. Det ska dessutom finnas planerade och förberedda åtgärder för att temporärt förstärka det fysiska skyddet om det finns något som pekar på en förhöjd hotbild.

För tillträdeskontrollen finns krav på att anläggningen ska ha speciell bevakningspersonal med uppgift att:

1. kontrollera behörigheten hos de personer som vistas inom anläggningen
2. kontrollera att otillåtna föremål inte tas in i anläggningen
3. kontrollera att anordningar för fysiskt skydd fungerar
4. verifiera larm
5. försvara, fördröja och om möjligt förhindra obehörigt intrång.

Inpasseringskontrollen består därför av följande utrustning:

- metalldetektorer
- bagageröntgen
- sprängämneskontroll
- radiologisk kontroll.

Skyddsobjekt

Kärnkraftverken eller delar av dessa kan vara skyddsobjekt enligt skyddslagens beskrivning. Det innebär att obehöriga inte har tillträde. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får besluta i frågor som rör skyddsobjekt.

Enligt skyddslagen får bevakningen skötas av polis, militär personal eller skyddsvakt. Den som vill ha tillträde till ett skyddsobjekt eller som uppehåller sig i närheten av det är skyldig att på begäran av den som utför bevakningen uppge namn, personnummer och hemvist samt låta sig kroppsvisiteras.

Personal som bevakar skyddsobjektet får dessutom om det behövs avhysa eller omhänderta en person som uppehåller sig intill ett skyddsobjektet. I det här fallet har en skyddsvakt samma befogenheter som en polisman att gripa en person om det finns anledning att misstänka spioneri, sabotage, terroristbrott, grovt rån eller förberedelse till ett sådant brott.

Industriområde

Anläggningsområdet ligger inom det så kallade industriområdet som begränsas av ett industristaket som löper utanför det dubbla övervakade staketet. SSM kräver inte industristaket eller bevakning av det. Däremot har det beslutats att till exempel hela industriområdet i Ringhals är ett skyddsobjekt, vilket innebär att bevakning kan ske enligt skyddslagen.

På OKG i Oskarshamn var ursprungligen delar av anläggningen skyddsobjekt, vilket beslutats av länsstyrelsen. Efter slutförda åtgärder, baserade på SSMFS 2008:12, ansökte OKG om att få hela anläggningen klassad som skyddsobjekt, vilket också skedde 2008.

Säkerhetsprövning av personal

Personer som arbetar vid en anläggning ska vara pålitliga och lämpliga från säkerhetssynpunkt. Tillståndshavaren ansvarar för att säkerhetsprövning av dessa personer genomförs.

Bestämmelser om säkerhetsprövning finns i säkerhetskyddslagen.

Ordförklaringar

Fysiskt skydd: Tekniska, administrativa och organisatoriska åtgärder som dels syftar till att skydda en anläggning mot obehörigt intrång, sabotage eller annan påverkan som kan leda till en radiologisk olycka, dels till att förhindra att obehöriga får tillgång till kärnämne eller kärnavfall.

Radiologisk olycka: Brist i en barriär eller liknande som medför spridning av radioaktiva ämnen, eller som ger upphov till stråldoser som är högre än vad som är tillåtet vid normaldrift.

Skyddsobjekt: Ett skyddsobjekt kan utgöras av en anläggning, område, fartyg eller luftfartyg där allmänheten har begränsat tillträde att skydda objektet mot sabotage, terroristbrott, spioneri eller att hemliga uppgifter kommer ut.

Bevakat område: Det område som omger en anläggning och som avgränsas av ett områdesskydd.

Skyddat område: De byggnader eller delar av byggnader som innehåller utrustning för att anläggningens drift ska vara säker, eller där kärnämne eller kärnavfall hanteras, bearbetas eller slutförvaras.

Områdesskydd: Skydd av bevakat område.

Skalskydd: Skydd av skyddat område.

Skyddsvakt: Den som bevakar ett skyddsobjekt och som inte är polis benämns skyddsvakt.

Anders Österberg och Claes Halldin